

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

Μεταπτυχιακή διατριβή

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΞΩΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΟΝ ΑΥΤΟΚΑΘΟΡΙΣΜΟ:
ΡΟΜΑ ΤΑΥΤΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΕΣ
ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Ιωσηφίνα Άλβα

Λεμεσός 2026

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΤΗΝ
ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΞΩΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΟΝ ΑΥΤΟΚΑΘΟΡΙΣΜΟ:
ΡΟΜΑ ΤΑΥΤΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΕΣ
ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Ιωσηφίνα Άλβα

Λεμεσός 2026

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright ©Ιωσηφίνα Άλβα, 2026

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της μεταπτυχιακής διατριβής από το Τμήμα Καλών Τεχνών του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τον επιβλέποντα της παρούσας μεταπτυχιακής διατριβής, Δρ. Αντώνη Δανό, για την καθοδήγηση, η οποία υπήρξε καθοριστική για το άνοιγμα του θεωρητικού μου ορίζοντα και τη διαμόρφωση του τρόπου με τον οποίο σκέφτομαι και προσεγγίζω τη σύγχρονη τέχνη.

Ευχαριστώ επίσης το Τμήμα Καλών Τεχνών του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου για το ακαδημαϊκό πλαίσιο και τα ερεθίσματα που συνέβαλαν στην ολοκλήρωση της παρούσας έρευνας.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου και τους ανθρώπους που στάθηκαν δίπλα μου για την υποστήριξη και την ενθάρρυνση που μου προσέφεραν κατά τη διάρκεια των σπουδών μου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή εξετάζει τις μορφές ορατότητας των Ρομά στη σύγχρονη τέχνη, εστιάζοντας στους ιστορικούς, θεσμικούς και αναπαραστατικούς όρους υπό τους οποίους συγκροτείται η παρουσία τους στο πολιτισμικό πεδίο. Αντλώντας από τη θεωρία της αναπαράστασης, την κριτική του Οριενταλισμού και την έννοια του «gypsylorism», η έρευνα αναλύει τον τρόπο με τον οποίο οι Ρομά έχουν ιστορικά κατασκευαστεί ως αντικείμενα εξωτικοποίησης, ελέγχου και στερεοτυπικής κατηγοριοποίησης, καθώς και τις συνέπειες αυτής της κατασκευής στη σύγχρονη καλλιτεχνική παραγωγή.

Η διατριβή αντιμετωπίζει την ορατότητα ως αμφίσημη συνθήκη, καθώς η δημόσια παρουσία των Ρομά δεν συνεπάγεται από μόνη της αναγνώριση, αλλά συχνά οργανώνεται μέσα από εξωτερικές προσδοκίες, θεσμικούς περιορισμούς και προϋπάρχοντα στερεότυπα. Μέσα από την ανάλυση επιλεγμένων εκθεσιακών πρακτικών και θεσμικών πλαισίων, εξετάζεται ο ρόλος των εκθέσεων ως μηχανισμών παραγωγής λόγου και ορατότητας, καθώς και οι εντάσεις που αναδύονται ανάμεσα στην αυτοεκπροσώπηση και τις κυρίαρχες πολιτισμικές προσδοκίες. Στο τελευταίο μέρος, η μελέτη εστιάζει σε σύγχρονες καλλιτεχνικές πρακτικές Ρομά δημιουργών, εστιάζοντας στις στρατηγικές με τις οποίες διαπραγματεύονται, ανατρέπουν ή επαναπροσδιορίζουν τους όρους της αναπαράστασής τους. Η εργασία υποστηρίζει ότι η σύγχρονη Ρομά τέχνη διαμορφώνεται μέσα σε ιστορικά φορτισμένα και θεσμικά άνισα πλαίσια, όπου τα έργα δηλώνουν παρουσία και ταυτόχρονα αμφισβητούν τους όρους με τους οποίους οι Ρομά γίνονται ορατοί και κατανοητοί.

Λέξεις Κλειδιά: Ρομά, σύγχρονη τέχνη, ορατότητα, αναπαράσταση, gypsylorism

ABSTRACT

This MA thesis examines the forms of Roma visibility in contemporary art, focusing on the historical, institutional, and representational conditions through which Roma presence is constituted within the cultural field. Drawing on theories of representation, critiques of Orientalism, and the concept of “gypsylorism”, the study analyses the historical construction of Roma as objects of exoticization, control, and stereotyping, as well as the implications of this legacy for contemporary artistic practices.

Visibility is approached not as an inherently emancipatory condition, but as a field of negotiation shaped by power relations, expectations, and constraints. Through the analysis of selected exhibitions and institutional frameworks, the thesis explores exhibitions as mechanisms that organize visibility and produce specific readings of Roma identity, highlighting the tensions between self-representation and dominant cultural expectations. The final part of the study focuses on contemporary artistic practices by Roma artists, examining the strategies through which they negotiate, challenge, or reconfigure the terms of their representation. The thesis argues that contemporary Roma art cannot be understood independently of the historical and institutional contexts that shape it, but should be seen as a critical site for intervening in dominant regimes of visibility and representation.

Key words: Roma, contemporary art, visibility, representation, gypsylorism